

DIES PRIMUS.

Kalend.

SECUNDA Decuria, & 11. grad. Aquarij, cujus facies Mercurius, dicta facies formae vultus, magnitudinis & modestiae; figura Apollinis, citharam tenentis. Praeses, Vulcanus, Aberrag. In hoc Signi gradu Solis est culmen; cujus influ-

Pontan.

Qui si de medio nascentem aspexerit orbe, fuderit & liquidos amnes de culmine summos Divitia undabunt illi, rerumque paratus, Affluet & multa quaesita pecunia cura: Plurima dum tractat, peragiturque negotia solers

Sphaera.

Respondent siccine huic Decuriae Sphaerae. Homo Aethiops niger, longa barba, manu arcum gestans & sagittas; simul saculos, quibus lapides pretiosi & aurum. Sphaerae Persicae. Cauda Urse Minoris, corpus Equi posterioris & caput. Initium Aquarij. Medietas Piscis Australis. Sphaerae Indicae. Vir armatus sine capite: columna inter lilia volans. Sphaerae Aegyptiae. Corpus Equi, Avis ala, quae piscatur pisces. Sphaerae Arabicae. Juxta Albumasarem, in hoc secundo Aquarij decano variantur aliquomodo figurae Sphaerarum. Juxta Persas (ait) medium corpus trahentis equum, sinistra arcum, dextra suam apprehendentis, in cujus ore coluber. Juxta Indos vir Aethiops, equo furioso, arcum & spiculum gestans cum pixidibus plenis margaritis, & gemmis. Cor Leonis vesperè oritur Junctin. K. A. Etiam Regulus. Alsted. Uranom. Astrum obscurum apparet, Fidicula occidit. Ptolom. & Dariot. In grad. 11. Aquarij Regia Leonis oritur, & lampades occidunt: immutatur aer. Grannuyf. lib. 8. cap. 20. De Regia Leonis ita Pontan. d. lib. 4.

Stella Regia Leonis.

Ardet Lybici ad praecordia monstri. Stella ingens: stella auratis circum ignea flammis.

Stella Jovis decus egregium, & Mavortia cura:

Cujus in exortu, seu quum tenet ardua mundi Sidera curvato sese illi junxerit arcu Silvipotens Dea, silvicolis Dea cognita Nymphis;

Divitias illi immensas, fascesque superbos Fata parant: ille è castris peditemque equitemque

Educens bello domitas quassabit & urbes Et populos late victor ditione tenebit. Illum etiam ingentemque animis, ingentibus orsis

Ornabunt regem sceptrum, & trabea aurea quondam

Insignem dabit, & solio illustrabit eburno.

2 Apud Hebraeos ultima anni Neomenia, in qua Teruma, id est, primitiae. Genebrard. in K. Hoc erat Festum caeterus, Collectarum pecuniarum, ad sumptus Tabernaculi vel templi per totam terram promissionis primo die duodecimi Mensis. Paul. Burgenf. in 23. Levit. auferuntur ex Rabbiis, quem sequuntur Riber. lib. 5. de Templ. cap. 15. & Lorin. in Act. 11. 29. Tres festivitates erant sub titulo Caeterus. Prima, die 7. Azymorum 21. Mart. in qua fiebat Coetus, sicut die Octavo Tabernaculorum, 22. Septembr. tertia hac die, propriaeque Collectae, quoniam in ipsa colligebantur pecuniae vel in templi expensas, vel in usus pauperum, aut sacrificiorum: quod quidem non fiebat in alijs duabus Caeteris solemnitatibus, in quibus vox caeterus, non pecuniarum, sed hominum intelligenda est. Unde nervosè Ribera inquit: Post scenope-

giam dicitur Caeterus, quia relictis tabernaculis, simul omnes in Tabernaculum, sive templum conveniebant, gratias Deo solemnibus sacrificijs relaturi, quod post longam illam 40. annorum peregrinationem, tandem in terram promissam omnes tribus salva venissent, & optata quietate terram incoluntate frui coepissent. Atque ideo post septem dies Tabernaculorum conveniebant, quibus annos peregrinationis restabantur; & Caeterus, sive Collecta dicebatur, quod omnes simul congregarentur. Simili ferè de causa dies extremus Azymorum eodem nomine colebatur, quod cum trepidi festinantes ex Aegypto exissent (quod manducandis panibus azymis referebant) tandem omnes incolentes in unum atque eundem exercitum convenissent, & mare transissent. Obitus Moysis signatur hac die

Obitus Moysis & Nuptiae Esther.

Influxus.

Pontan.

Teruma. Causa.

Obitus Moysis & Nuptiae Esther.

die à Josepho, 4. Antiq. cap. 8. in fin. sed fallitur, uti videbimus die 7. n. 3. Idem lib. 11. cap. 6. asserit nuptias Esther cum Assuero Rege Persarum in hoc mense; quas videbimus 2. Decembr. 3. A Reusnero exponitur hodie promulgatio legis à Moysè, de quo 1. Januar. n. 2. Errat in computu propter dicta in Prolog. §. 2. n. 5. Primum lignum victoriae contra Madian, datum Gedeoni (R. ex Judic. 6. 37.) sicca terra & vellere madido, ex cuius rore impleta concha. Prophecia Ezechielis de Pharaone & Aegypto proculcandis à Rege Babylonis. Ezech. 32. à 1. Anno Christi 31. dies vigesimus quintus jejunijs ejus in monte.

Primum signum victoriae Gedeonis.

Dies XXV. jejunijs Christi.

Strenue seminarium.

Et illarum avaritia.

Juvenal.

Februa & lustratio.

bus Februa veterum expelluntur. In Februis que pro defunctis, ut ingrederentur in Campos Elysios, offerebantur, sacra Plutoni, Principi Manium. Natal. Comes, 2. Mytholog. cap. 9. canitque Euripid. in Phœniss. v. 711.

Cum justa solvit mortuis vivus, decet Deum simul terrestrem honore prosequi.

Primò Urbis fiebat lustratio, factoque Februo sacro, post Censor magna hominum frequentia, Deos Imperij Praesides advocabat, & circum urbis pomerium, sereno coelo, Pontifice sacrorum, Flaminiibus, Vestalibusque virginibus cum faculis, pompa solemniter fiebat. Alex. Neapol. lib. 5. cap. 27. Varr. lib. 5. Ling. Latin. Sext. Pomp. lib. 6. Macrobi. 1. Satur. cap. 13. Censorin. de Die natali, cap. 18. & August. 7. Civ. cap. 7. Fit sacrum purgatorium, quod vocant Februum. Describit fuscè Ovid. 2. Fast. à v. 19. qui v. 33. succinit: Et quia placatis sunt tempora pura sepulchris, Tunc cum ferale prateriere dies.

Ritus.

Eurip.

Pompa.

Ovid.

Dijis Inferis ris sacra superstiosa.

Lustratio exercituum, apud Persas.

3 Romae dies nefastus. Apophoreta, seu donaria, quae patricijs foeminae mittebant Coss. postque Imperatores. K. Januar. strenae illorum: harum autem hac die. Uvolfang. Lazius lib. 10. de Reipub. Rom. cap. 9. Quomodo, & quando, & quid videris apud Dempst. in 1. Rosin. cap. 13. Ration. 4. Quia fiebant hoccine obsequij pre-textu ingentes per turpe tribunal opes; lege cautum, ne magistratus in provincias euntes comitarentur uxores. Tacitus 3. Annal. cap. 33. & Just. Lips. hic. Foeminae in avaritiam suapte propensa, potentia subnixae, expilarent profecto provinciales. Aptè pinguntur cum potentia illarum officia à Sidon. Apollin. lib. 7. in exactionibus Harpyiae. Rapiunt (ait) & volant. ista sunt quae vota hominum observant, & ambiunt honores Numinum. Non solum solemnia, sed etiam extraordinaria requirunt. Si aliquid ad diem praesentatum non est; cum tormentis exigunt, digitos ad praedas exacunt, curvis timendos unguibus: quod contingunt, auferunt: quod relinquant, pollunt. Vide Aul. Gell. lib. 2. cap. 12. & Gyrard. Syntagm. 5. Frequenter uxores Consulium Consules, & Principum Imperatores. An si Livia donaria exosa, Herodes argenti signati legasset quinquagies centena millia? Uxor erat Caesaris: inquit Joseph. 17. Antiq. cap. 10. Vi majore gaudent ubera, quam jura. Unde judicem commendat Juvenal. Satyr. 8. à v. 128.

Si nullum in conjugio crimen, Nec per conventus, & cuncta per oppida curvis Unguibus ire parat, nummos raptura Celeno.

4 Februa, unde nomen Mensis, uti diximus Isagog. n. 6. lustratis sepulchris, & placatis Manibus circuitu concurrentium, rædas habentium in manibus. Unde K. R. P. legitur: Februarius à Februis purgationibus olim in figura dictus: nunc sacer Purificationi Virginis, cujus facula pro Februis sunt, à quibus

Omne nefas, omnemque; mali purgamine causam, Credebant nostri tollere posse senes.

5 Hinc omnia hoc in mense lustrabantur etiam fortuita, sacris factis Dijs Inferis. Ritus videris apud Senec. in Hercules. furent. à v. 1320. in Hippol. à v. 507. Delr. hic, qui in Ritual. Manium, subdit: Necessaria, locus obscurus, serubs effossus, 19. Dijis Inferis ris sacra superstiosa. taxo, victima nigra & retroracta, vivis flammis imposita: Manium, Plutonis & Cerberi invocatio, carminis magici velox ingeminatio; ara & focus sanguine conspersus, & fossa cruore repleta: pecudes solida exusta; libamina lactis & vini affusa manu levà: denique vox semper invenfor, donec rata verba. Sanè ritus juxta propensionem Cacodæmonis. Ad Bulenger. de Magia, & Natal. Com. d. à cap. 14. lib. 1. Victimarum capita versus terram spectantium secta securi. Bulenger. System. p. 1. lib. 2. cap. 6. Quod impijssimum, homines defodere pro lustratione, apud Persas; uti saepe Xerxe regnante, cum filio Pythij Bittini, de quo, 15. Januar. n. 4. refert Herodot. lib. 7. cap. 4. Ejus filium Xerxes in duas partes dissectum illi spectandum ob oculos posuit, & inter ambas corporis medietates, ab utraque viae parte disjectas, exercitum lustrandum transire voluit. Budæus de Assè, lib. 5. & Herodot. d. Audientes (inquit) eum locum novem vias appellari, totidem illic pueros ac virgines puellarum indigenorum, vivos defoderunt. Nam & Amestrim Xerxis uxorem bis septem illustrium Persarum liberis defodisse, ad refer-

re-

Tom. I. Ephem.

hostia: cuius simulacrum, dum sacrificaret, humano sanguine proluebat; donec Cn. Cornel. Lentulo, & P. Licin. Crasso Cos. S. C. cautum fuit, ne novam inducerent religionem, neve hominem immolare, aut humano sanguine lustrare liceret. Gyrald. qui ex Ferrara, Syntagm. 17. Bulenger. Advers. Magos, 3. cap. 3. Idem asserit Porphy. de quo, 27. Septembr. Cum provincijs, quas Roma sine symbolo vorabat, illarum errores avidissimè hauriebat. Ritus è Carthagine contraxit cum urbis trophæis. Canit Silius Ital. 4. de Bell. Punic. v.767.

Inter Carthaginenses.

Mos fuit in populis, quos condidit advena Dido,

Sil. Ital. Postere cade Deos veniam, ac flagrantibus aris (insandum dictu) parvos imponere natos. Urna reducebat miserandos annua casus Sacra Thoantea, ritusque imitata Diana.

Antiquitatum Rom. nobilis scriptor, Dionys. Halicarnass. lib. 1. cap. 18. in proposito inquit: Fertur etiam, veteres Saturnum placare solitos humanis victimis, sicut & Carthaginenses, dum stetit eorum urbs. Herculem verò ut aboleret hunc morem sacrorum, & aram fundasse in colle Saturnio; & auctorem fuisse, ut sancta hostia puris adolerentur ignibus: & nequaquam penam timerent, quasi ob neglecta sacra patria: docuisse incolas, pro hominibus, quos manibus vinculis jaciebant in Tiberim, oscilla facta in eorum similitudinem pari modo mittere in flumen. Quid tunc, quando florente imperio sub Caligula factum? Alterum, qui se periturum eà de causa voverat (inquit in eo Sueton. cap. 27.) cunctantem pueris tradidit verbenatum insulatumque, qui votum reposcentes, per vicos agerent, quoad præcipitaretur ex aggere. Hoc sacrilegium, potius quàm sacrum usitatum tam inter Græcos, quàm inter Romanos, magni habentes, qui se pro patria devoverent: propter quam gloriolam multi Duces utriusque nationis, vitam profuderunt; de quibus stas diebus, quorum copiam videris apud Ravis. Text. lib. 5. Officin. cap. 2. In Februis etiam erat Summi Pontificis expiamentum, de quo Bulenger. d. cap. 5. & Anonymus in Observat. ad Natal. Com. Mytholog. cap. 21. cuius pro piamine forditem ridebimus, 1. Mart. Cuncta Februis purgabatur, exceptis militibus post hostium cædes; quippe tunc sacra fiebant Luæ Matri. Ita de C. Plautio in victoria de Antiatis dicit Tit. Liv. lib. 8. sect. 1. Armorum magna vis tum inter caesa corpora hostium, tum in castris inventa est. Luæ Matri dare se Consul dixit.

Quare Duceles Græci Romanique se devoverant?

Lua Mater.

xir. Quæ fuerit, explicat Bulenger. d. cap. 1. Lua Mater Rome lustrationibus præfuit, cui arma hostibus erepta cremantur. Valer. Flacc. d. n.7. luccinit, v.442.

Arma simul, vestesque virum, lustramina ponto Ponè jacit: rapidis adolentur cætera flammis.

Val. Flacc.

12 Præcipuum in Februis intentum erant Amburbia, quasi lustrum urbis. Urbs lustrata hostia majores Dijs caesa, dona ex auro, signum aneum, lectisernium, supplicatio circa omnia pulvinaria, ut prodigia averterentur. Tit. Liv. lib. 21. sect. 117. Hac de causa Amburbia dicta, ut vidimus, n.4. Videtis Turneb. 18. Adversar. cap. 17. De lustratione exercitus (dicta lustratio quinquennalis) in qua sacra Suovetaurilia, 27. Octobr. At, ut placet Alex. Neapolit. 5. cap. 27. & Schild. in August. Sueton. cap.27. in Mense Februario, Februo, qui lustrationi præest, conficitur, ut Romani litarent; esto census seu lustrum fieret in Suovetaurilibus. De vario ritu lustrationum, fusè agit Guilielm. Stuck. de Sacrific. Gentil. à cap. 118. Hac etiam die sacra Junoni Sospita. Ovid. v. 55.

Lustratio nis Romæ ritus.

Amburbia.

Suovetaurilia.

Principio mensis Phrygia contermina matri,

Sospita delubris dicitur aucta novis.

Id est, Juno Sospita, cui ad ædem Matris Deum in Palatio templum constitutum est. Sospita, id est, auxiliatrix, servatrixve. Vovit C. Cornel. Cos. in principio pugnae, cum certaret adversus Insubres, si hostes fusi fugatique fuissent, quorum eà pugna trigintaquinque millia periere. Tit. Liv. lib. 34. sect. 126. Munus hujus Deæ, sospitem reddere invocantem quolibet à periculo: quod patet ex Aristotele, qui ægotante Nicanore genero vovit statuas, unam Jovi Servatori, alteram Junoni Sospitæ. Laert. lib. 5. de Vit. & morib. Philosoph. de qua, 12. Octobr. Ob pestem sospitam ex foetore cadaverum in Cannensi pugna, nomen Sospitæ derivatum, autumat Marsius loc. cit. Ovid. Templum ejus celebrius in Lavinio, cui vovebantur infirmi, & ubi erat ara, quæ dicebatur salutaris. Politian. Miscell. cap. 13.

Unde Sospita?

Ara Salutaris.

Imago Sospitæ.

Templum.

plo erat specus, unde prodiens draco, virginis manu pascebatur Lavinij. Cicer. 1. de Natur. Deor. & Alex. d. Alij dicunt Lannuvij. Aram ita puram curarunt, ut lex esset: Pellex adem Junonis non tangito: si tangit, criminibus dimissis Junonis agnum feminam cadito. Aul. Gell. lib. 4. cap. 3. Tiraquell. in Alex. loc. præfat. inquit: Junoni simpliciter, non Sospita fit mentio. Ex ritu constat de Sospita loqui, dum à pellice non demittuntur, sed dimittuntur capilli. Ibi, ut diximus, erat Ara Salutaris: frequens igitur apud Ethnicos victimam in honorem Salutis, erat comæ dedicatio; ut ait Chartar. in Apollin. fol. 62. & videbimus in Hygiæ imagine, 5. August. etsi plura delibata, Tom. 4. T. 1. à n. 19. De simulacro in Lannuvio mille mendacia ficta. Usquequaque inter prodigia, ipsum lachrymasse, refert Livius. Vid. lib. 40. sect. 39. Addit Bulenger. de Ration. divinat. lib. 1. cap. 1. ex Cicerone, 1. de Divination. templum Junoni Sospitæ erectum sententia Senatus, ex somnio puellæ.

Coma de vota Salutari.

Prodigium.

13 Sacra hæccine peragebantur in luco, qui dicebatur Asylum. Ovid. 2. Fastor. à v. 68.

Ovid. Tunc quoque vicini lucus celebratur Asyli,

Quæ perit aquoreas advena Tybris aquas.

Lucus permagnus erat, ubi Romani victi à Gallis fugientes è prælio, latitarunt, uti dicemus, 22. April. & 19. Jul. Dionys. Halicarnas. lib. 2. cap. 9. Locum enim (ait) Capitolium inter & arcem situm, qui nunc Inter duos lucos dicitur, tunc verò ex re habebat vocabulum, ab utroque cirvo condensis septus arboribus, sano in hoc, incertum, cui Deo sacro, asylum aperuit supplicibus; pollicitus ed confugientibus impunitatem in honorem Numinis. Tit. Liv. 1. sect. 28. Ibi Deos Manes aliquando per sacrificia placare Romanis mos fuit. Constant. in Ovid. loc. cit. additque Marsius: In ipsis Kalendis itur cum pompa ad Asylum, quod Romulus constituit; ut eò omnes, qui tuti esse vellent, confugerent, & ab omni essent noxa liberati. Nonnulli in hoc luco draconem præfatum degere autumant. Smetius in Glossar. Fastor. Ne intraret urbem, etsi vidisset Romæ moenia Tiberius, ex ostento in luco devenit. Erat ei in oblectamento (inquit in eo Sueton. cap. 72.) serpens draco, quem ex consuetudine manu sua cibaturus, cum consumptum à formicis invenisset; monitus est, ut vim multitudinis caveret. Quo in loco Casaub. inquit: Talis fortassis Tiberij draco, quales hodie quoque muliercula Romana, asstivis maxime mensibus in delicijs habent. Idem Domit. Calderia. in illud Martial. Epigram. 86. lib. 7.

Asylum Romanum.

Posse in lud.

Ubi draco aiebatur.

Si gelidum collo nectit Glacilla draconem. Juno Sospita cum Penatibus & Vesta in Lannuvio colebatur. Unde Macrobius. 3. Saturnal. cap. 4. Consules & Prætores, sed & Dictatores cum inveniunt magistratum, Lavinij rem divinam faciunt Penatibus pariter & Vestæ. Ad Claudian. Dausquejum in illud Sil. Ital. lib. 13. v. 363.

Martial.

Lavinio generate, inquit, quem Sospita Juno.

Sil. Ital.

14 Alia etiam sacra hoc in die Vestæ in honorem, Jovisque Tonantis, in quibus ovis victima. Ovid. d. v. 69.

Sacra Vestæ.

Ad penetrale Numa, Capitolinumque Tonantem,

Ovid.

Inque Jovis summa caditur arce bidens.

Penetræ hic pro Sacratio Penatium. Fest. Pomp. Primò Numa habitavit in colle Quirinali, post in Regia ad ædem Vestæ. Hic fuit antiqui Regia parva Numa. Unde Tacit. 15. Annal. cap. 41. Numa Regia (inquit) & delubrum Vestæ cum Penatibus Pop. Rom. excussa. De Vestæ, suo loco, 6. Mart. De Jove Tonante, in Capitolio, intelligenda est ædes ibi erecta Jovi Optim. Max. ab Augusto, quam vovit ac sacravit liberatus à periculo; igitur cum expeditione Cantabrica nocturno itinere lecticam ejus fulgur perstrinxisset, illæus iter confectus, terro illam ducente à fulgure exanimato. Sueton. in eo, cap. 29. Ædis dedicatio illustrata è coelo cacodæmonis tutela: equidem tum ingentia facta fuere tonitrua, ex quibus acceptationis inolevit fama, ad ædemque confluebat populus, magis quàm ad templum Capitolinum Jovis Maximi; cujus frequentia illius Serenissimi Numinis commota est bilis: unde in somnijs Capitolinus Augusto apparuit iratus, quasi ejus cultus abdicatus concursu in ædem Jovis Tonantis, quia prius occurrebat Capitolium ascendentibus, & quia in blandimen Principis plus justo facer ornabatur locus; maxime erectis statu Castoris & Pollucis ante Tonantis ædem, de quibus Plin. lib. 34. cap. 8. Referunt Gyrald. Syntagm. 2. n. 15. Dio, lib. 54. & Rosin. lib. 2. cap. 5. Cum dedicaram in Capitolio ædem Tonanti Jovi assidue frequentaret (ait Sueton. in August. cap. 91.) somniavit queri Capitolinum Jovem, cultores sibi abduci: seque respondisse, Tonantem pro janitore ei appositum, idèque mox tintinnabulis fastigium adis redimit, quod ea ferè januis dependebant. Siccine signabat Tonantem Capitolini janitorem, quia in vastis ædibus apud Romanos janitores in nuncia utebantur tintinnabulis. Be-roald. & Casaub. hic.

Jovi Tonantis.

Somnus Augusti de ira Jovis Capitolini.

Tintinnabula in æde Tonantis.

15 Ex hujusmodi somnio tumuit Augustus, quasi illius gloriæ amulatur Jupiter esse